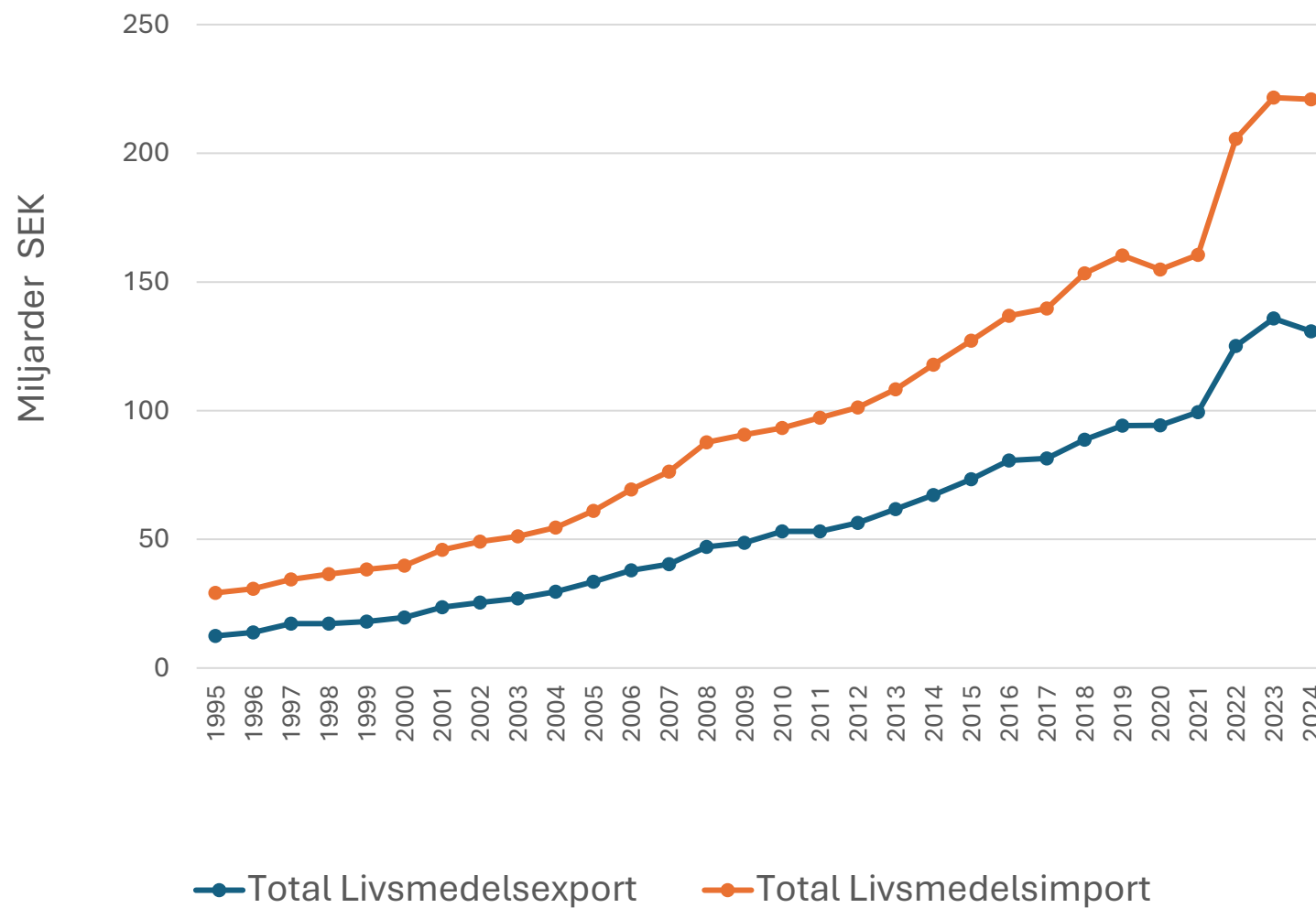

STYRKEOMRÅDEN I SVENSK LIVSMEDELSEXPORT

Sara Johansson
Jönköping University
Sara.johansson@ju.se

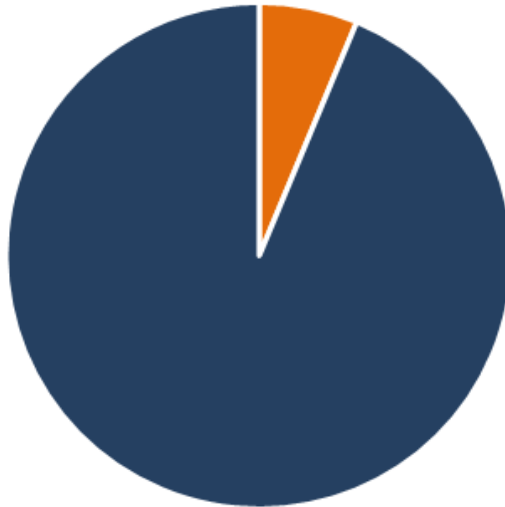

Sveriges utrikeshandel med livsmedel

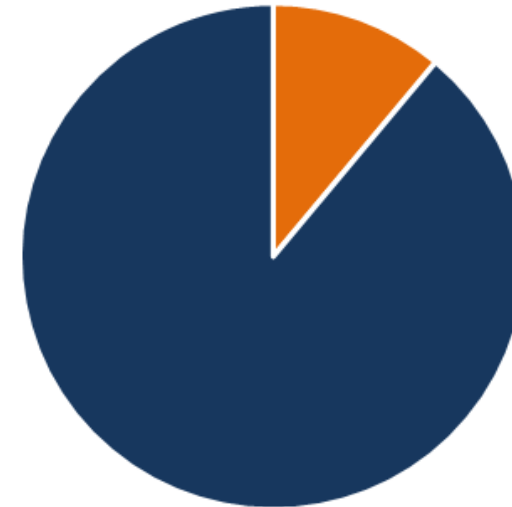
Sveriges totala utrikeshandel med varor

Svensk varuexport

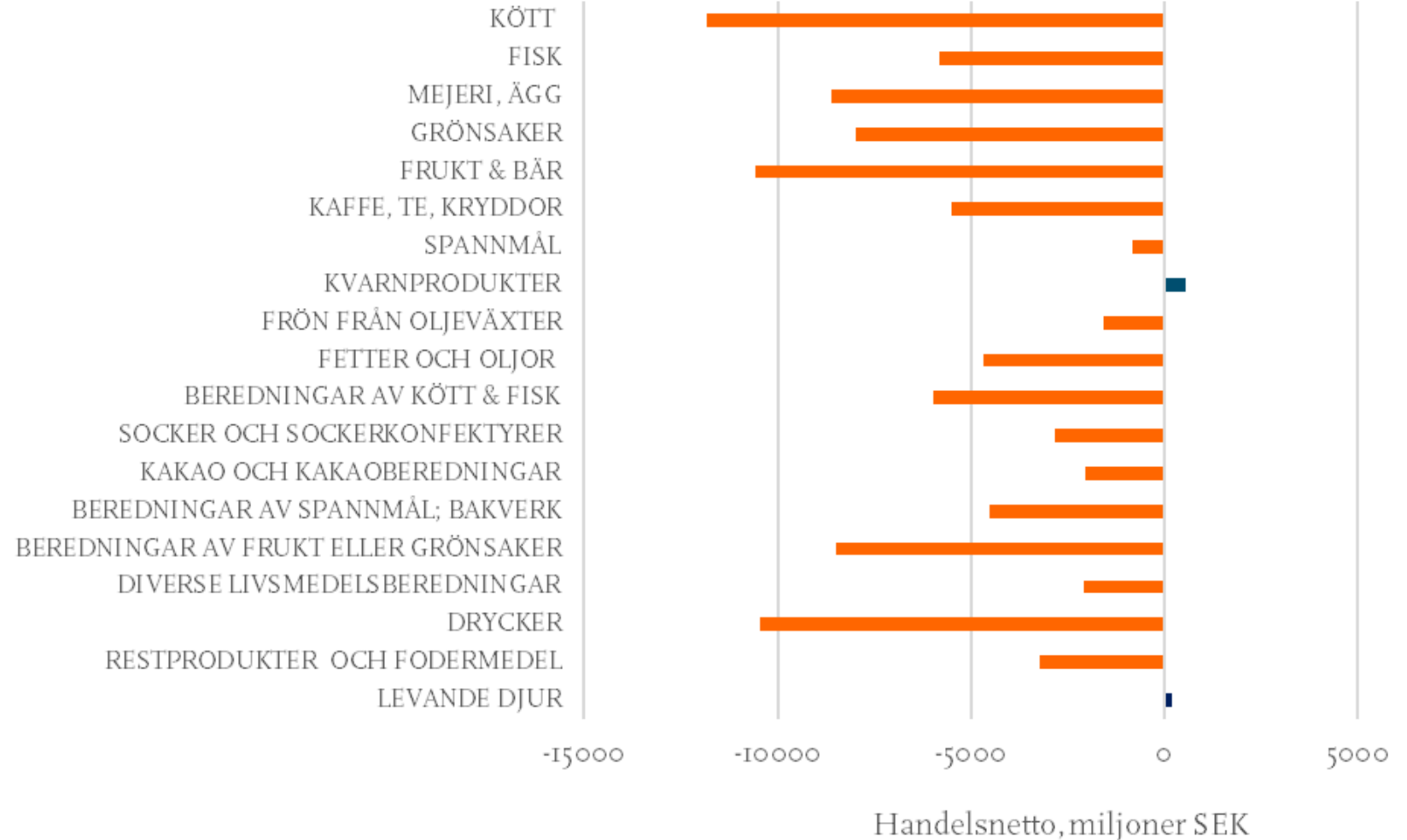
■ Livsmedel, drycker ■ Övriga varor

Svensk varuimport

■ Livsmedel, drycker ■ Övriga varor

Handelsbalans för olika typer av livsmedel

Flera skäl till att internationell handel leder till ökat välstånd

- Stordriftsfördelar
- Konsumenter efterfrågar variation
- Specialisering ger ökad effektivitet
- Ökad konkurrens pressar priser och vinster → högre effektivitet

Forskning visar att företag som exporterar har:

- Har högre produktivitet
- Är mer innovativa
- Har högre produktivitetstillväxt
- Exportintensiva branscher har högre produktivitetstillväxt

Export är viktigare än självförsörjning

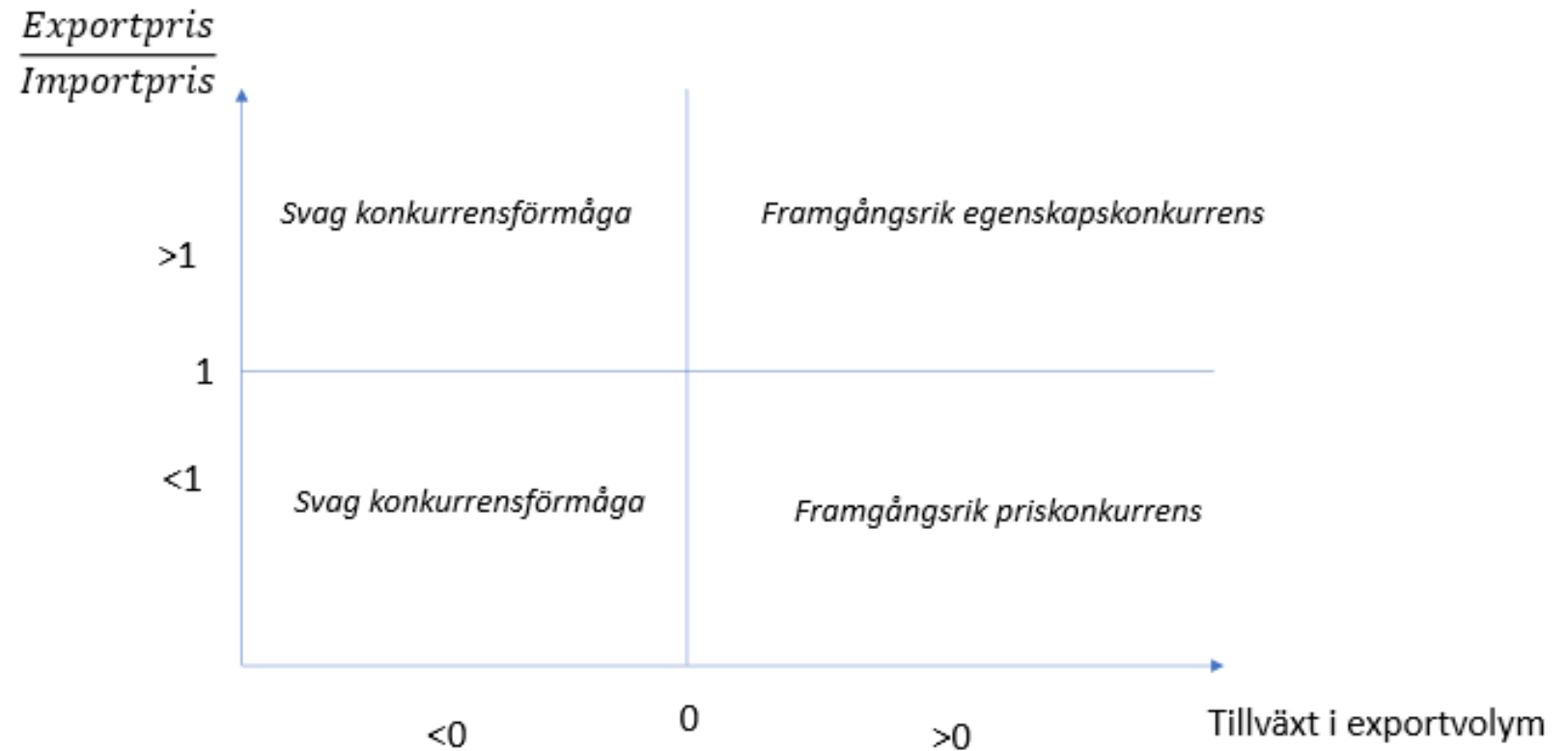
- I en framgångsrik exportsektor samverkar företag genom värdekedjan för att utveckla värden som ger konkurrenskraft på världsmarknaden.
- Konkurrenskraft på exportmarknaden ger konkurrenskraft också på hemmamarknaden.
- Förlorade marknadsandelar på hemmamarknaden kompenseras genom försäljning till andra marknader så att produktionsvolymerna upprätthålls eller växer.
- Om vi i fredstid producerar för en världsmarknad byggs en produktionsinfrastruktur som gör självförsörjning möjlig i tider av kris och krig.

Hur skapas konkurrenskraft?

Två vägar:

- Egenskapskonkurrens
Unika egenskaper i produkter som gör att man kan prissätta mer oberoende i relation till liknande produktvarianter.
- Priskonkurrens
Kostnadseffektiv produktion som gör att produkterna säljs till ett konkurrenskraftigt pris.

Metod för att urkilja olika typer av konkurrenskraft

Variabler för att identifiera styrkeområden

- Storlek på export
- Tillväxt i exportvärde
- Handelsnetto
- Växer exporten genom ökade volymer eller stigande priser
- Var i värdekedjan sker exporttillväxt
- Priskonkurrens eller egenskapskonkurrens

Detaljerad handelsstatistik från SCBs databas över utrikeshandel med varor 2017 – 2024.

STYRKEOMRÅDEN PÅ EXPORTMARKNADEN

- **Lågförädlade spannmålsprodukter**, främst stärkelse, vetegluten, flingor och gryn
 - Exporttillväxten drivs både av ökade exportvolymer och stigande exportpriser
 - Förskjutning från oförädlad spannmål till mer förädlade produkter
 - Alltjämt relativt lågförädlade produkter där konkurrensförmågan främst härleds till kostnadseffektivitet.
 - **Mejerisektorn**, framför allt export av mjölkpulver, smör och ost/ostmassa visar god tillväxt.
 - Exportframgångar beror främst på god förmåga till priskonkurrens.
 - **Fetter och oljor**, företrädesvis margarin och raffinerade vegetabiliska oljor
 - Sektor med betydande exportvärden och ett positivt handelsnetto.
 - Diversifierad och växande exportportfölj
 - Konkurrensförmågan härleds både till kostnadseffektivitet och produktutveckling.
 - Stor andel av den råvara som förädlas är importerad.
-

STYRKEOMRÅDEN PÅ EXPORTMARKNADEN

- **Dryckesindustrin**
 - Stark exporttillväxt, särskilt inom spritdrycker och alkoholfria drycker.
 - Många varugrupper tycks konkurrera främst med pris men varumärkesstyrka har stor betydelse.
 - Sprittillverkning och produktion av alkoholfria drycker, däribland vegetabiliska mjölkdrycker, är starka på varumärkesbyggande och produktprofilering.
 - Jästa drycker, i synnerhet öl, lyckas inte positionera sig i premiumsegmentet utan konkurrerar främst med låga priser.
 - **Restprodukter och biprodukter,**
 - Svinfett och vissa slaktbiprodukter har utvecklats till nischade exportvaror.
-
-

Några slutsatser om svensk livsmedelsexport

- Kostnadseffektiv produktion av insatsvaror och ingredienser som förädlas vidare till konsumtionsfärdiga produkter i andra länder.
- Exportframgångar bygger i hög grad på effektiva industriella produktionsprocesser med ett starkt kostnadsledarskap.
 - Kännetecknande för de allra största bolagen vilka står för merparten av exporten). Hur ser det ut i små och medelstora företag?
- Animalieproduktionen, som utgör ryggraden i det svenska jordbruket, har svårt att hävda sig på exportmarknaden. Exporttillväxt sker främst i varugrupper som konkurrerar med pris snarare än egenskaper.
 - "Svenska mervärden" säljer inte på exportmarknaden
- Vi har stor export av mer högförädlade livsmedel, men många av dessa bygger inte på svenska råvaror (kaffe, choklad, sockerkonfektyrer, oljor och fetter)

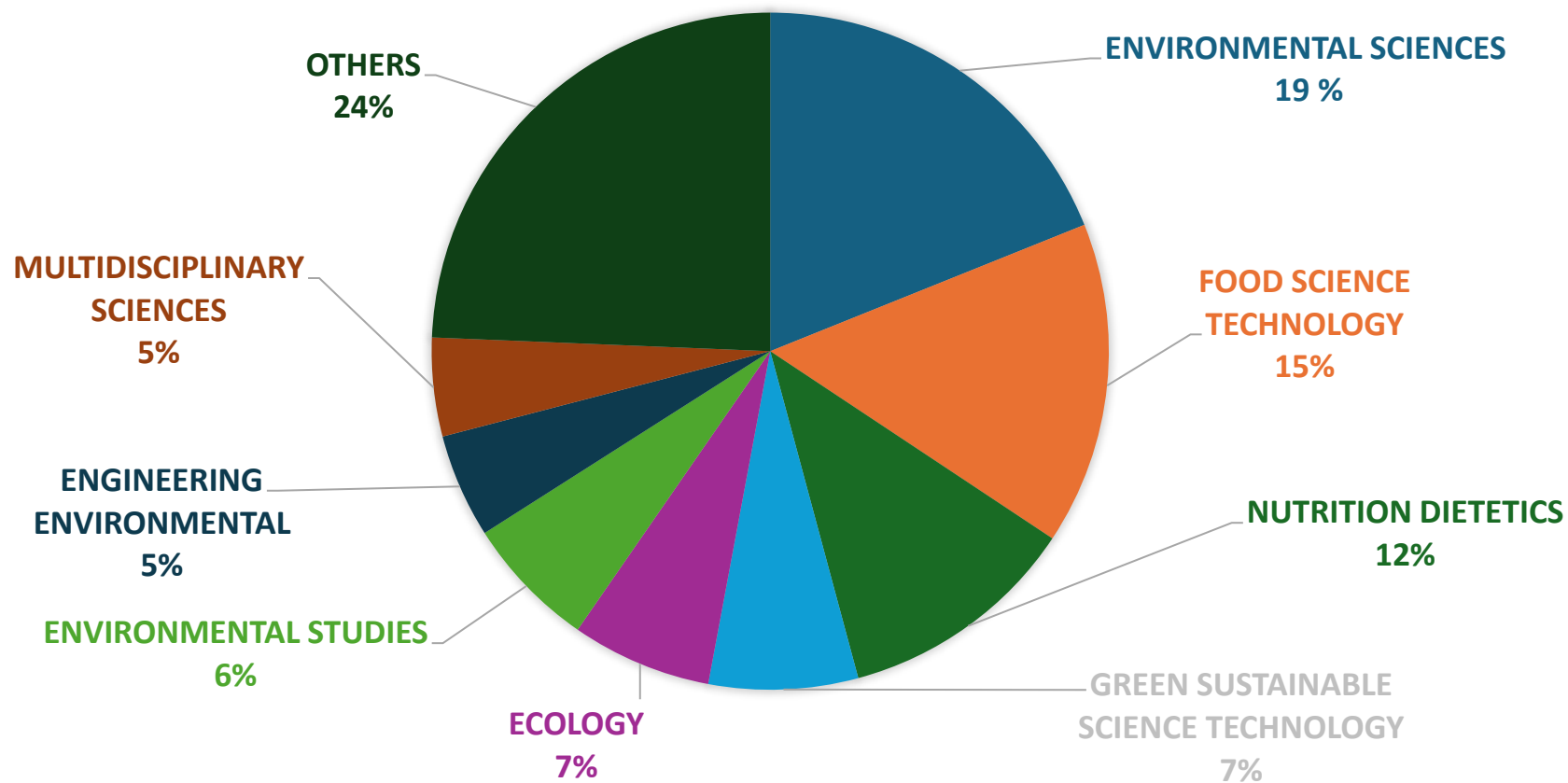
Stöttar svensk livsmedelsorienterad
forskning utveckling av styrkeområden
på exportmarknaden?

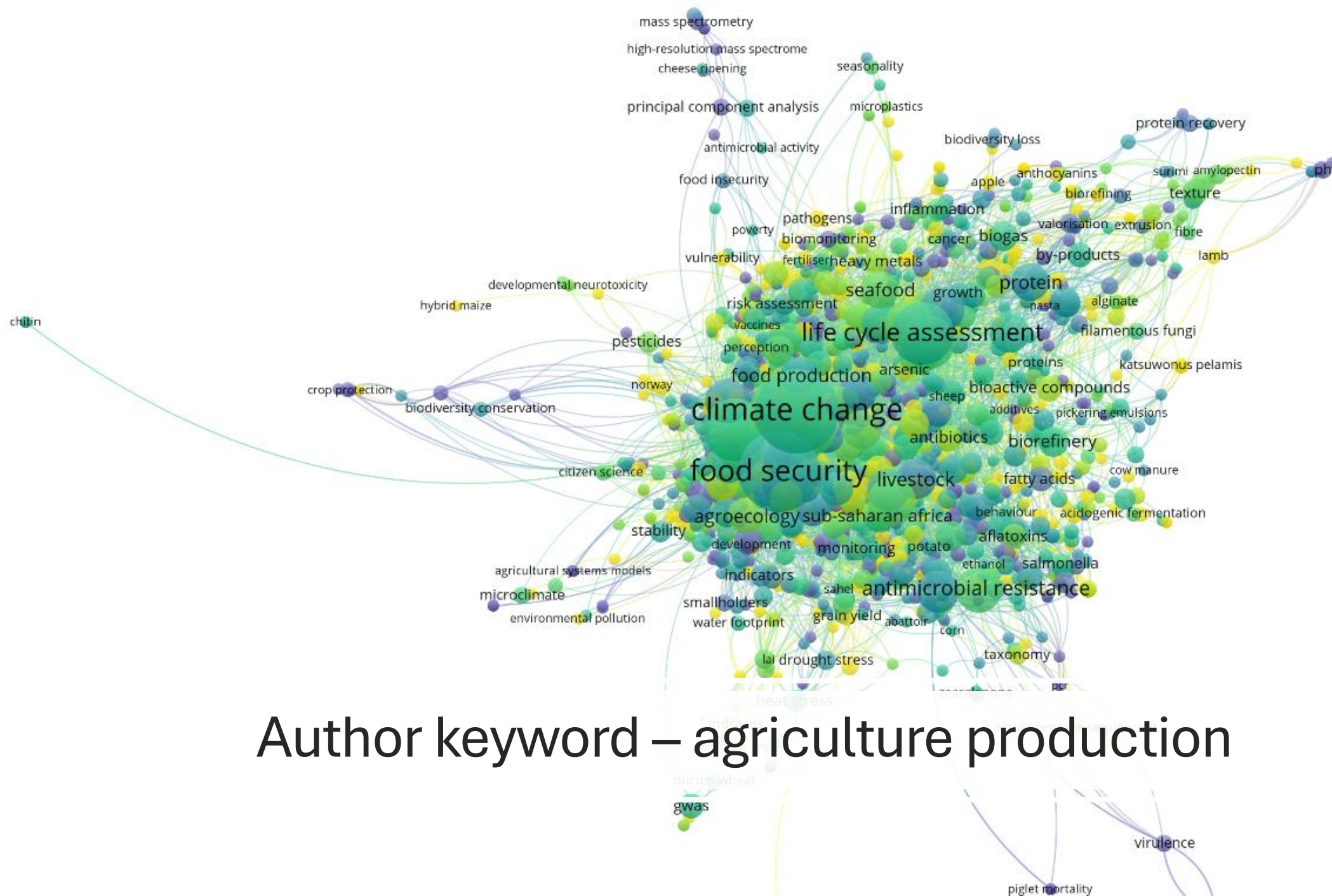
Bibliometrisk analys

- Publicerade artiklar skrivna av forskare verksamma vid svenska lärosäten och forskningsinstitut 2020 – 2024:
 - Produktion av jordbruksråvara
 - Livsmedelsförädling
 - Livsmedelsdistribution
 - Livsmedelskonsumtion
 - Matsvinn

Sökningar gjorda i databasen Web of Science gav totalt 2316 artiklar.

Publicerade artiklar 2020 – 2024, fördelade över ämnesområden

Author keyword – agriculture production

Stöttar svensk livsmedelsorienterad forskning utveckling av styrkeområden på exportmarknaden?

- Stor forskning om klimat, miljö, hälsa och nutrition
- Det saknas forskning som leder till framgångsrik egenskapskonkurrens
 - För lite tillämpad forskning
 - För lite satsningar på forskningsbaserade innovationer
 - För lite forskning kring konsumentbeteende, entreprenörskap och företagandets villkor.
 - Det saknas en forskningsstrategi för förädling av jordbruksråvara till livsmedel som konsumenter vill betala för.

Policyrekommendationer

- **Prioritera tillämpad forskning inom produktdifferentiering**, särskilt sensorik, konsumentbeteende, förpackningsutveckling, hållbar logistik – områden som direkt stöder export av livsmedel med högt förädlingsvärde.
- **Förstärk innovationsinfrastrukturen regionalt** genom att utveckla fler testbäddar och produktutvecklingsmiljöer tillgängliga för små företag i hela landet, särskilt inom produktsegment där det finns en stor internationell marknad.
- **Stimulera långsiktig samverkan mellan akademi och exportorienterade företag** genom riktade program för branschspecifika innovationspartnerskap.
- **Anpassa innovationsstödet till behov hos mikroföretag**, såsom marknadskompletterande finansieringslösningar samt stöd för uppskalning och internationalisering.
- **Utveckla tematiska forsknings- och innovationsprogram** kopplade till befintliga exportstyrkor, med särskilt fokus på att kombinera hållbarhet med kommersiell attraktivitet.
- **Tydliggör nationella och regionala prioriteringar för livsmedelsinnovation**, med starkare koppling till exportstrategier och mål för ökad förädlingsgrad i svensk livsmedelsexport.
- **Underlätta utveckling av nya livsmedel och produktionsmetoder genom förenklade och samordnade tillståndprocesser.**